

Vojni dolg Srbije v Angliji.

Kakor smo omenili že zadnjič, je posodila Anglija med vojno zavezniškim državam ogromne vsote, da so mogle vztrajati v vojni. Doslej te države še niso plačale nobenih obresti za ta posojila, marveč jim je Anglija dovolila odložitve. Ker pa obstoja sedaj plačevanje obresti za svoj vojni dolg v Ameriki v višini 900 milijonov dolarjev in je angleška vlada to vsoto že postavila v letošnji proračun, pripravljala Anglija tudi svoje dolžnike, da prično s plačevanjem. Nota, ki jo je Anglija poslala deželam dolžnicam, je opomin na plačilo. opomin, da ne smejo pričakovati nadaljnega odloga.

Med deželami dolžnicami je tudi Srbija, oziroma Jugoslavija. Finančni minister Kumanudi je sicer že lani v jeseni septembra meseca omenil v svojem ekspozitu, da je dobila Srbija za časa vojne od Francije in Anglije velike vsote deloma v denarju, deloma v materijalu. Vendar je povdarjal, da manjkajo natančni računi, zlasti kar se tiče materijala, ki se je sprejemal deloma v Solunu, deloma v Afriki, deloma na Francoskem. Povdarjal je, da so se mnoge postavke zaračunale po dva- do trikrat. Natančni računi pa manjkajo, ker so se zgubile knjige. Iz ekspozita je bilo sklepiti, da znaša dolg na Angleškem okoli 12 milijonov funtov sterlingov.

Iz poslednjih poročil v noti pa je razvidno, da znaša dolg skoro dvakrat toliko in sicer 22 milijonov funtov sterlingov. V našem denarju znaša to 8030 milijonov Dinarjev ali 32 milijard 120 milijonov kron, če računamo 1 funt sterling po 365 Dinarjev.

Glede tega dolga je bil že enkrat razgovor med angleško in našo vlado. To je bilo l. 1920. januarja meseca, ko je sklepala demokratsko socialistična vlada posojilo v Parizu v znesku 50 milijonov francoskih frankov.

Ko se je sklepalo to pariško posojilo med našo vlado na eni in francosko ter angleško vlado na drugi strani, je bila sprejeta tudi klavzula o vojnih dolgovih Srbije. Ta klavzula vsebuje določbo, da bo kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev plačevala 5 odstotne obresti za vse vojne dolgove od 1. januarja 1920 dalje. Minister Veljković je podpisal to zahtevo, ko se mu je zagotovilo, da se bodo kraljevini SHS naznanili vsi vojni dolgov.

Z ozirom na poslednjo angleško noto in z ozirom na zgoraj omenjeno klavzulo sledi, da se moramo pripraviti na to, da unesemo kmalu, morda še prihodnje leto v državni proračun vsoto za 5 odstotne obresti od 22 milijonov funtov sterlingov, kar znaša letno 1 milijon 100.000 funtov sterlingov ali v našem denarju pri današnjem kursu 401 milijonov dinarjev. Ker pa tečejo obresti glasom zgoraj omenjene klavzule že od 1. januarja 1920, dolgujemo že obresti za dva celi leti, t. j. 803 milijone dinarjev. Če prištejemo še obresti za letošnje leto, znaša to 1204,5 milijonov dinarjev samo obresti za en dolg.

Že danes se krivi hrbet pod ogromnimi bremenmi, ki jih mora nositi ljudstvo, kako bo šele v bodoče, ko bo treba letno plačati samo na obrestih stotine milijonov dinarjev. In kakor zgleda bo to zelo kmalu.

Glad v Rusiji v številkah.

Neverjetna apatija vlada danes pri nas napram ruskemu narodu. Dočim drugod žrtvujejo milijone za gladujoče, pri nas ni slišati skoro ničesar. Razen delavstva ne žrtvuje skoro nihče, saj čitatelji ni o tem. Kakor da bi bili vsi prežeti Spalajkovič-eve izjave: »Bolje da umrje 20 milijonov...«

Drugod dnevno pišejo o lakoti v Rusiji, pri nas najdemo le redkokdaj kako notico. Vsled tega pa tudi ni onega sočutja, ki ga danes najdemo pri drugih narodih. Z vsakimi sto dinarji se more rešiti eno človeško življenje.

Dekret ljudskih komisarjev z dne 1. julija 1921 je proglasil 13 gubernij za cono gladi. Po poročilu ruske vlade iz januarja t. l. pa spada danes v to cono že 22 gubernij v evropski Rusiji, 7 distriktov v severnem Kavkazu in Sibiriji ter 7 gubernij v Ukrajini. To ozemlje obsega 80 milijonov desatin, t. j. 87,2 milijonov ha. Gladujočih je vsega skupaj 33½ milijonov in sicer 28½ milijonov kmetijskega in 5 milijonov mestnega prebivalstva. Med gladujočimi je 4,7 milijonov otrok pod 7 leti in 5,8 milijonov pod 15 leti. Te številke se nanašajo na mesec januar letošnjega leta. Samo v ozemlju Volge in Urala znaša število gladujočih 23,3 milijonov.

Kako silno je nazadovala produkcija v današnji sovjetski Rusiji z Ukrajino vred vsled neprestanih intervencij s strani kontrarevolucionarnih armad in vsled blokade pa tudi vsled nezmo-

nosti sovjetske državne uprave kažejo naslednje številke:

Produkcija je znašala v letu 1911 4036 milj. pudov, 1920 350 milj. pudov in 1921 150 milj. pudov.

Izvozilo se je v letu 1911 824 milj. pudov in v letih 1920 in 1921 le toliko v kolikor je vlada registrirala.

Če računamo, da so kmetje polovico pridelanega žita poskrili, dobimo vedno še samo 700 milijonov pudov za 1920 t. j. 18% predvojne produkcije in za 1921 samo še 300 milijonov pudov.

V predvojni dobi se je doseglo v eni guberniji povprečno 80 milijonov pudov žita. Današnja sovjetska Rusija šteje pa 50 gubernij.

Po poročilu statističnega urada v Moskvi je predvojno porabil en kmečki dorasli delavec povprečno 4840 kalorij. Danes je ta številka padla na četrtino in petino. Hočemo navesti nekaj primerov iz gladujočih gubernij, da vidimo, koliko kalorij porablja danes dorasli delavec:

Ufa	924 kalorij
Samara	948 "
Orenburg	1503 "
Saratov	1624 "

V teh gubernijah 5 odstotkov prebivalstva ne razpolaga z nobenimi živilci in se preživlja samo s surogati, kakor s travo, drevesnim lubjem. S kruhom razpolaga samo 4 in pol odstotkov prebivalstva. Ostalo prebivalstvo se preživlja z raznimi surogati, mešanici z moko, krompirjem itd.

V poslednjih letih je v teh gubernijah porabil dorasli človek na leto naslednje množine kruha in krompirja:

1919/20	23,3 pudov
1920/21	13,7 pudov
1921/22	3,1 pudov

To znači nazadovanje za 75 odstotkov.

Doslej se je trudila samo sovjetska vlada, da preskrbi gubernije, kjer je zavladal glad, s semenskim žitom. Pri tem se ima boriti z velikimi transportnimi težavami in poleg tega vlada sama ne razpolaga z velikimi množinami žita. Vendar je ogromna razlika, kako skrbi sovjetska vlada za nesrečna ozemlja ali pa kako je to bilo pod carizmom. Kadar je za časa carizma legel kralj Gladu na ruske gubernije, je pustila vlada cernirati dotična ozemlja in jih prepustila usodi. Sovjetska vlada pa je mobilizirala vse za pomoč gladujočim. Že mesec vrši neutrudljivo propagando z lepaki, predavanji, po časopisju, skratka z vsemi sredstvi, da pomaga gladujočim.

Kar se je doslej pomagalo gladujočim, to je storila predvsem sovjetska vlada, četudi sama razpolaga le s pičlimi sredstvi. V Povolžje je poslala lansko jesen 10,4 milijonov semenskega žita. Letos je določila za gladujoče 24 in pol milijona pudov semenskega žita iz lastnih zalog in 12 milijonov pudov je kupila vlada v inozemstvu. Do 15. marca je bilo odpravljen od tega žita v gladujoče ozemlje 21,9 milijonov pudov.

Ameriška pomožna akcija je pričela z dobavo 10 milijonov pudov pšenice in koruze in sicer za setev. V najboljšem slučaju bo torej gladovno ozemlje razpolagalo s 46 in pol milijona pudov semenskega žita, v resnici pa bi bilo treba 200 milijonov pudov.

Da je to le kaplja v morju in to vsled brezbrzičnosti evropskih kapitalističnih držav, nam kaže najbolje, če vzamemo za primer gubernijo Ufo. Ta gubernija je bila svoj čas najbogatejša na žito. L. 1913 je producirala 119 milijonov pudov žita vseh vrst. Od te množine je bilo izvoženih 34,4 milijonov pudov, dočim se je porabilo doma 45,5 milijonov pudov, 16,8 milijonov pudov se je porabilo za živino in 23,2 milijonov pudov za seme. Letos pa dobi Ufa samo 3,2 milijonov pudov.

Da so evropske države in Amerika odpovedale skoro vsako pomoč Rusiji, temu leži vzrok zlasti v agitaciji ruskih emigrantov, ki so raznašali in še danes raznašajo vesti, češ, da sovjetska vlada porablja denar, določen za gladujoče, za propagandne svrhe. Nansen je to opetovano dementiral kakor tudi voditelj ameriške akcije. Toda ruski emigranti poznajo samo slepo sovražstvo, dočim sami niso dali niti črne pare za svoje gladujoče rojake. Oni si žele nazaj carja, da bi mogli zopet živeti na račun ruskega ljudstva kot guvernerji, oficirji in veleposestniki. Kakor so imeli tudi prej vedno le na jeziku ljubezen do naroda, da so delali lahko kšefte na njegov račun, tako je tudi danes. V resnici poznajo pa samo samega sebe, pri tem pa umirajo milijoni njihovih rojakov.

Nekaj o uradnih-penzionistih v Avstriji.

Pred kratkem je naš list na podlagi poročil srpskih listov in avtentičnih podatkov iz uradnih krogov ožigosal — seveda brezuspešno — beograjsko poročilo, ki sme brez ovire kumulirati, to je »zaraditi« iz državne blagajne pe-

tero različnih prejemkov v znesku 300 tisoč kron, med tem ko je pa prečnaskemu državnemu pensionistu — protipostavno — prepovedano, imeti kak postranski zaslužek, če dosega vsoto 4000 K in če moč ni služil vsaj 28 let, sicer izgubi pravico do doklada!

Protipostavno pravimo, zakaj? Zato, ker država nima nikake etične pravice napraviti ad hoc, to je nalašč, zakon, na podlagi katerega ji je dana možnost izpreminjati enostransko pogodbo, sklenjeno z državnim uradnikom pri vstopu v državno službo. S to pogodbo je dobil uradnik ipso jure pravico do vsakega izboljšanja penzije — in osebne ter rodbinske doklade so tako izboljšanje — ter v ničemer ne velja zanj kaka naknadna, enostranska utesnitev. Seveda, ker manjka pri nas forum, na katerega bi se uradnik pri takih zadevah obrnil, mora molčati. »Kuschen«, pravi Nemeec. »Protipostavno« prav za prav ni prava beseda, ker de facto je postava tu, ki omogoča izpreminjanje pogodb; reklo bi se bolje, da je celo zadržanje države cel njen nastop v ti zadevi »contra bonos mores et contra contractum«, torej ničven.

Sedaj si pa oglejmo razmere pri avstrijskih pensionistih. V naprej moramo pripomniti, da nas beseda »Avstrija« prav nič ne sme strašiti. Smo mnenja, da bi se naše uradništvo lahko tudi sklicevalo na — Hotentoti, če bi imeli ti kake uradnike in bi bile njihove razmere boljše nego so naše.

Da v avstrijskih penzijskih določilih ni nobenega govora o tem, da uradnik — pensionist ne sme imeti postranskega zaslužka, — da le ni nečasten, — tega pač ni treba posebej poudarjati. To je nekaj samo ob sebi umevnega. Avstrijska vlada, v nasprotju z vlado SHS, stoji na principijelnem stališču, da je treba kolikor mogoče veliko uradništva prevesti v zasebne službe ter tako razbremeniti državni budget. Radi tega forsira vlada pensioniranje svojega uradništva in ji je le vseh, če si pensionisti poiščejo postranske zaslužke, kajti čim več pensionistov bo imelo dober privatni zaslužek, tem manj bodo silili v državo, da jim zviša penzije ali doklade. — To je nekaj tako naravnega, da se mora človek prijeti za glavo, če vidi, da stoji naša vlada na nasprotnem stališču ter brani svojim državnim pensionistom imeti postranske zaslužke. Da se more to različno naziranje obeh držav prav umeti, je treba pač pomisliti, da vladajo na eni strani za-

Naznanilo.

Produktivna zadruga ključavničarjev in sorodnih strok „JEZICA“

registrovana zadruga z omejeno zavezo s sedežem na Ježici pri Ljubljani, obvešča p. n. interese in občinstvo, da je začela s dnem 15. aprila poslovali.

Izvrševala bo vsa v gorenjo stroko spadajoča dela in popravila. Nakupovala, popravljala, prodajala in montirala bo vse vrste strojev. Izdelovala in popravljala bo vse vrste cerkvenih ur in tehnic, ter žične mreže po naročilu. ■ ■ ■ Za vsa dela jamči zadruga in lih bo solidno zaračunavala. ■ ■ ■

KORANIT

asbestni škripli, za pokrivanje streh najboljši sredstvo sedanosti.

KORANIT tehta na 1 m² samo 12 kg.
KORANIT je neomejeno trpežen.
KORANIT ne odzobe in je nepremočljiv.
KORANIT se ne lomi in ne trga, je elastičen.
KORANIT je popolnoma siguran proti ognju.
KORANIT vihar ne more odtrgati.
KORANIT - strehe ni treba popravljati.
KORANIT - streha je najcenejša, zato ker je KORANIT - streha najbolj trpežna.

Vsa pojasnila daje in proračune pošlje:

FRAN HOČEVAR, Žirovnica-Moste, Gorenjsko. Glavni zastopnik koranita za Slovenijo.

V trgovini

O. Bernatovič
Mestni trg št. 5

se dobe še po jako nizki ceni:

moške obleke	od Din 160— naprej
moške raglane	od Din 250— naprej
moške hlače	od Din 80— naprej
damske mantle	od Din 150— naprej
damske kostume	od Din 180— naprej
damske modne obleke	od Din 200— naprej
damska krila	od Din 60— naprej
bluze	od Din 30— naprej

Nakup in prodaja

vsakovrstnih novih in že rabljenih

vreč in plaht

Sprejememo zastopnike z dobrih referencami.

Ignac Bernfeld, Wien III.,
Rasumefskygasse 27

Blago

za prevleko divanov in družnega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetnike, sedlarje itd. priporoča trdka A. & E. Skaberné, Ljubljana, Mestni trg 10

Gradbeno podjetje

Ing. Dukić & drug

Ljubljana, Resljeva c. 9

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

ZVEZNA KNJIGARNA LJUBLJANA - MARIJIN TRG 8

JOHN RUSKIN:
KRALJ ZLATE REKE ali ČRNA BRATA
iz angleščine prevedel LJUDEVIT FORLANI — z ilustracijami ANT. ROZELJA

LOKOMOBILE

vseh jakosti, zajamčeno obrata sposobne, se takoj oddajo franko vagon Maribor. Stacionarna 10 13/18 HP Lanzova jaki tlak z nasičeno paro; stacionarna 26 HP z nasičeno paro, s stopnjato rešetko, izvlečnim cevnim kotlom, izdelek Badenia; skoro nova prevozna Wolfova vročeparna „Verbund“ 165/200/225 HP, tipe NCFKG, zgrajena 1917, z izvlečnim cevnim kotlom, z ravno rešetko 13 atm., 1 zamašnjak levo 2100×350, 1 zamašnjak desno 2500×550. Jugoslovansko importno in eksportno podjetje Ing. Rudolf Pečlin, Maribor, Trubarjeva ulica 4. Telefon interurb. 82.

Rofa pisalni stroj

je najtrpežnejši, najstabilnejši in najcenejši stroj brez barvnega traka in brez vzdrževalnih stroškov. Stroj je izgotovljen za slovensko, hrvaško in nemško pisavo. Zastopstvo za Slovenijo: Roman & Stadler, Ljubljana, Sv. Petra česta 23. — Jugoslovansko importno in eksportno podjetje: Inženir Rudolf Pečlin, Maribor, Trubarjeva ulica 4. — Telefon 82.

Obratovodja elektrarne

visoke napetosti, izvešan monter, se išče za Slovenijo. Nastop takoj. Ponudbe na upravo lista pod „Električar“.

TOVARNA
N. Srnič
OSIJEK II.

nudi vsako množino ocelnih in drvenih (Esslinger) zatvornic, dešenih žaluzij, lesenih in platinenih roletov.
Cene hreznokurenčne.
Zahtevajte takoj vzorce in cenik. Franco brezplačno, iščem tudi zastopnike za celo kraljevino.

Spretnega in zanesljivega

akviziterja

sprejme uprava „Jugoslavije“.

Lisičje kože

in kože divjačine sprejme v stroj, barvo in izdelavo

krznarstvo ROT, Ljubljana.

Gradišče 7

kupuje kože divjačine po najvišjih cenah. — Sprejema moderniziranja.

KLAVIRJE

uglašuje in popravlja strokovno in čisto Feliks Povše, Ljubljana, Tržaška cesta 45. Nizke cene. Solidna postrežba.

Iz tehnike.

Nekaj o zgodovini in svetovnem pomenu podmorskih kabljev.

Ko so začele voziti v Evropi prve železnice, so pričeli razpisati ob progah svetle bakrene žice, ki so služile električnemu brzojavu. In ko so začeli voziti po morju prvi parniki, so pod njihove proge položili tudi žice, sicer črne in omotane — dobro izolirane, da zabranijo vpliv vode. In te črne kabele, ki leže na dnu morja imenujemo kablje.

Že v začetku 14. stoletja so v raznih krajih delali poizkuse s podvodnim brzojavom. Toda ti poskusi so bili bolj teoretični kakor praktični. Značaja in radi tega tudi do pozitivnih dejstev niso dovedli. Šele okoli l. 1850 so se resneje bavili s to stvarjo. Wheatstone je predlagal v angleškem parlamentu, naj se položi kabljev v »Kanal« med Anglijo in Francijo. Profesor Maze, izumitelj istoimenskega telegrafskega pisalnega stroja je predlagal polaganje kablja preko Atlantskega oceana. Werner pl. Siemens je objavil znanstvene predpogoje izdelovanja podmorskih kabljev. Zares je kot sad teh raziskovanj in predlogov bil položen že leta 1850 kabljev Dover - Calais.

Hitro so napredovali v polaganju kabljev. Polagali so jih iz Anglije v Belgijo, Nizozemsko in Irsko; v Baltičkem zalivu in Črnem morju. Medtem pa so sedeli učenjaki, inženirji in veleindustriji pred kartami Atlantskega oceana so merili, računali in premišljevali, ali bi se dal kabljev položiti tudi preko teh velikanskih daljav. Po dolgem trudu, denarnih žrtvah in ponesrečenih poskusih se je ves načrt posrečil.

Leta 1857 je pričela Angleška ladja polagati kablje na jugozapadnem delu Irske. Ko se je odšlo približno 600 km kablja, se je ta utrgal. Vsi poskusi, ga zopet dvigniti so bili zaman. Takoj naslednje leto so zopet pričeli polagati nov kabljev. Ko je bilo položena okoli 1000 km, se je zopet utrgal. Ladja se je morala vrniti. Klub temu pa se podjetniki niso dali oplašiti! Dne 29. junija 1858 so pričeli polagati nov kabljev in 5. avgusta je bila Irska brzojavno zvezana potom kablja z Novo Fundlandijo. Pa samo do 1. septembra. Izolacijska plast kablja je bila najbrž radi

premočnih električnih tokov poškodovana — kabljev je bil neraben in milijoni so ležali zopet na dnu morja. Tega udara podjetniki dolgo niso mogli preboleti. Leta in leta je vsa stvar počivala. Ko so se posrečila polaganja kabljev v Sredozemskem morju in Perzijskem zalivu so pričeli tudi podjetniki Atlantske proge upati na boljše uspehe. Osnovala se je še danes obstoječa Anglo-Amerikanska telegrafska delniška družba. Z velikanskim trudom sta nabrala ameriški trgovec Cyrus Field in Anglež John Pender 14.400.000 K. Najboljši strokovnjaki in izvedenci so se zbrali in 23. julija 1865 so začeli polagati kabljev. Položili so že skoro 2000 km, kar se zopet utrga. Še enkrat so zbrali potrebne svote denarja, naročili v tovarni nov kabljev in 13. julija 1866 zopet poskusili srečo. Tokrat so bili podjetniki za svojo vztrajnost poplačani. V 14. dneh je bil kabljev položen in funkcionira še do danes. Nekaj tednov pozneje se je posrečilo dvigniti odtrgani konec kablja od l. 1865, ga spojili z novim kabljem in položili drugo prekomorsko brzojavno zvezo.

To so bili prvi začetki svetovnega omrežja podmorskih kabljev, v katerem so zavzeli Angleži kmalu vsemogočno monopolno stališče. Kajti angleški trgovec in diplomat je hitro spoznal vsestranske ugodnosti dobrih prekomorskih brojavnih zvez. Anglija pa je tudi po naravi ugodna za polaganje kabljev, ima kolonije po vsem svetu in je imela radi tega na polju podmorskih kabljev največkušen. Tako je nastala ena angleška kabljska družba za drugo. Tudi vlada je bila že od začetka tako pametna, da je polaganje in upravo kabljev prepustila zasebnim družbam. Te so dobile mnogo lažje dovoljenje za zgradbo štacij v inozemstvu in tujih državah. Lažje so tudi neopaženo delovale v angleškem smislu, kajti na državni urad bi oblasti bolj pazile kakor na zasebno družbo. Angleška vlada je izdala za subvencijo teh družb ogromne svote. Zato pa je imela od družb to ugodnost, da so imele državne depeše znižane tarife in razne druge ugodnosti pri odpravi brzojav. Družbe so se obvezale, da bodo imele nastavljene na postajah samo uradnike angleške narodnosti in da se ne puste pod nobenim pogojem kontrolirati od države, v kateri se nahaja postaja; da v slučaju vojske sme država v vseh

postajah nadomestiti stalne uradnike z lastnimi — državnimi telegrafisti.

Tako so torej tekli kablji iz morja v morje, vsi v angleški oblasti. Do leta 1870 so položili kabljev v Indijo in Avstralijo. Leta 1875 so dovršili polaganje kablja v Južno Ameriko in do l. 1885 so obdali obale Afrike z omrežjem kabljev. Posamezne delniške družbe za zgradbo kabljev pa so se družile v zveze, takojmenovane »pools«. Dohodki teh se stekajo v skupno blagajno in dobiček se razdeli med posamezne poola včlanjene družbe. Moč teh poolov je rasla od leta do leta.

Rasla je tako, da so imeli Angleži ob začetku 20. stoletja vse važne kabljske zveze v svoji oblasti. To je prineslo Angležem velikanske dobičke, ne samo direktne, ampak tudi indirektno. Vse izvedene borzne krize so radi lastnih kabljskih prog preje izvedeli nego v drugih državah in so si vsled tega lahko uredile svoje trgovsko poslovanje. Če je kje nastal med Angleži in kako drugo državo spor, je bil preplavljen z za Angleže ugodnimi in prijaznimi poročili.

Končno pa je bil pritisk tega monopola vendar prehud. Povsod so ga skušali prediti. Najkrajšo dobo je trajalo angleško gospodstvo v Atlantiku. Tam so Francozi l. 1879 položili lastni kabljev Brest-Massachusetts. Seveda Angleži tudi niso mirovali in so položili od l. 1873 do 1894 šest novih prog.

Posebno Francozi so si zgradili hitro od Angležev neodvisno kabljsko omrežje. Najprej so s programi Marselle — Oran — Algier — Bone — Biceria afriške naselbine tesneje spojili z domovino. Deloma s kabljem, deloma z zemskim brzojavom so zvezali tudi zapadnoafriške kolonije.

Otok Haiti v Srednji Ameriki so zvezali z New Yorkom in od tam naprej z lastnim atlantskim kabljem. V ta namen so osnovali »United States and Haiti Telegraph Co.«, od Angležev neodvisno družbo, ki je prevzela tudi druge manjše franc. kablje k onimi »Velike severne družbe za polaganje kabljev — Kopenhagens, kateri tečejo skozi Indijsko morje in se končujejo v Vladivostoku.

Tudi Združene države so si zgradile velike in dolge proge. Leta 1902 je spojila ameriška Commercial Co. Ameriko preko San Franciska—Honolulu—otokov Midway in Guam Manilo na Filipinah. Tej progi so priključene stranske zveze za Japonsko in Kitajsko.

Nemci so primeroma pozno začeli polagati kablje lastnih družb in lastnega izdelka. Do l. 1896 sploh niso imeli razven proge Emden—Valencia, ki je bila samo kot zveza z angleškim kabljem. Končno pa so se vendar odločili in napravili kabl Emden—Vigo (Španija), ki je bil dolg 2000 km. Tam pa niso dobili dovoljenja kabljev speljati na Acore, in so ga vsled tega priključili angleškemu kablju. Ker pa je bila ta proga kmalu tako z delom preobložena, so mislili na nov kabl. Osnovali so »Deutsch-Atlantische Telegraphen Gesellschaft Köln«. Da so se pa tudi v Ameriki osvobodili konkurence »posla« in angleške kontrole so se pridružili nasprotnikom poola in sicer glavnemu: Postal Telegrapha. Ta družba je prevzela v Ameriki ekspedicio kablogramov in upravo postaj. Kmalu potem so imeli Nemci lastne kablje v Tihem oceanu in Azijo. Tudi v Črnem morju so imeli lastni kabl Konstanca—Carigrad. V letih 1910/11 so položili kabl Emden—Siberija—Brazilija. Od Sibirie je šla proga v afriške kolonije. Vendar pa so Nemci, ker so dobro nezavarovanost kabljev raje zvezali kolonije z brezžičnim brzojavom.

Kratek pregled današnjega svetovnega kabljskega prometa kaže, da imajo večino kabljev vsega sveta Angleži v rokah. »Western Telegraph Co.« ima 5 kabljev v Južno Ameriko. Promet z ostalimi deli sveta pa ima v rokah takozvana »Eastern« skupina, kateri načeljuje Eastern Telegraph Co. Njena last so vsi kablji v Sredozemskem morju in Rdečem morju, v Indijskem oceanu proge Aden—Bombay. Tudi večina kabljev na afriški obali je last te družbe.

Na vzhodni strani prednje Indije pa se začne oblast druge soudeležne »Eastern« skupine, ki ima lepo in dolgo ime »Eastern Extension Australasia and China Telegraph Co. London.« Proge te družbe se križajo na Kokos otokih. To je znana nemška križarka »Emden« tudi obiskala in telegrafsko štacijo deloma uničila, deloma pa tako poškodovala, da je bil več mesecev prekinjen promet.

V tihem oceanu pa vlada »Cup Cable Board« kot zadnji člen verige svetovnega angleškega kabljskega omrežja. Ta korporacija je državni urad in je sestavljen iz zastopnikov Anglije, Kanade, Nove Zelandije in Avstralije. Ta urad je položil najdaljši neprekinjeni kabl sveta Vancouver—

Fanning Island 6404 km. Cela proga (Vancouver—Brisbane (Avstralija) je dolga 14.500 km in je stala 12 milijonov kron.

Velikanske vsote leže v kabljih na morskem dnu. Samo vrednost onih kabljev, ki se stekajo na jugozapadnem delu Irske cenijo na 800 milijonov kron. Vsak kilometer podmorskega kablja stane približno 28.000 kron. Leta 1911 je obsegalo svetovno omrežje 499.569 km.

Velikanski zakladi leže torej v teritorijih, ki so v slučaju vojske brez vsake zaščite in izročeni sovražniku na milost in nemilost. Tedaj so vsi kablji silno ogroženi, kajti nobena država se ne more odločiti koristiti, ki se ji nudi z razdejanjem kablja. V vojni imajo pač prizadete kabljske družbe težko stališče. Zato pa so bili dohodki v miru tem večji.

Vprašamo se še, koliko časa da trpi kabl, ki stane toliko? Strokovnjaki so mnenja, da je poprečna »življenska« doba kablja 35 let. Za vzdrževanje in razna popravila kabljev pa računajo na kilometer 120 kron letno.

Radi tega pa dela brezžična telegrafija kabljem veliko konkurenco. Posebno države, ki si radi visokih stroškov ne morejo nabaviti lastnih kabljev, si zgrade velike brezžične postaje, ki vsaj deloma nadomestijo podmorske kablje.

Vendar bo ostal kabl gotovo še dolgo časa trgovcu in diplomatu najboljši posredovatelj. Umaknil se bo gotovo enkrat brezžični telefoniji. Do takrat pa bo imel kabl dosti posla in akcijonariji kabljskih družb bodo dobivali lepe dividende.

Röntgenovi žarki.

1. Razelektrjenje v razredčenih plinih. — V navadnem zraku vidimo, da more preskočiti visokonapet elektriški tok večjo ali manjšo razdaljo v podobi iskre. Velikost in dolgotrajnost take iskre pa je odvisna od napetosti toka in od oddaljenosti obeh tokovodnikov, med katerima skače iskra.

Take iskre dobimo tudi na koncih sekundarne tuljave Ruhmkatovega induktorja. Ta aparat natančneje opisati nima pomena, ker je precej kompliciran in brez slike sploh težko umljiv. Namen induktorja je, dobiti iz nizkonapetih tokov visokonapete toke. Napetost med obema poloma sekundarne tuljave takega induktorja znaša po več stotisoč voltov.

FR. GOVEKAR „SVITANJE“

zgodovinski roman s šestimi ilustracijami se dobi v »Zvezni knjigarni« v Ljubljani. Cena broširana Din. 20, vezana Din. 25.

Rudolf Muschik, Dental-Depôt WIEN I., Borsendorfstrasse 3.

Izvor v vse države. Zalitevajte cenih vseh predmetov za zobotehniško stroko, kakor: opravnih predmetov, električnih aparatov itd. Bogata zaloga. — Prevzemanje raznovrstnih popravil, kakor telefon št. 8431 tudi brušenje svetrov. telefon št. 7431

NUDIMO

vsakovrstne obleke za gospode in dečke, ranglane, površnike, dežne plašče itd. V zalogi vedno najfinije češko sukno najnovjših vzorcev. Obleke po meri izdelujemo v lastnem modnem salonu po najnovjšem kroju.

Ložar & Bizjak

»manufaktura, moda in konfekcija.«

Ljubljana, Sv. Petra cesta 20.

KOSTANJEV LES

prosto vagon in večje množine v gozdu kupi

J. Pogačnik, Ljubljana

Dalmatinova ulica št. 1/1. Posredovalci se dobro plačajo

ORIENT

med. trg. šped. in sklad. d. d. podružnica: meda. transporti, zbiral promet

Ljubljana, Sodna ulica št. 3. car. posred. ofic. špedit.

tel. interurb. 463. lesnih industrijcev.

vrtnike, zapestnice

srajce, batist-bluze,

kakor druge pralne

obleke pere in svetlolikatovarna

J. Reich, Ljubljana.

Sprejemališče: Šelenburgova ul. 5.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Kočevje, Novo mesto.

tovarniška zaloga papirja in lepenke

Brzojavni naslov: VERKEIL, WIEN. Telefon št. 4308.

Vedno na zalogi:

Tiskovni papir, strojnogladak od 30/gm² dalje.

Tiskovni papir satiniran, papir za lepake in barvast papir.

Pisalni papir, strojnofin lesa prosti konceptni papir.

Papir za knige, za pisalne stroje, bankpast, florpost, pivni papir,

kakor tudi vse ostale vrste papirja.

Na željo ponudbe z vzorci.

KEIL & DRUG d. d.

»Wien, Dreihufeisengasse«

Ovojni papir vseh dobrodošli vrst od 20^g dalje.

Ovčinski papir za steklenice in klobuke, rjav, bel, barvast in risan.

Pisani in pisatnični papir vsake vrste.

Fini kartoni beli in barvasti.

Papir za ovitke, zvezke, ton papir.

Ročna in strojna lepenka bela, rjava, črna in barvast.

KOŠČENI GALALIT BISERNI GUMBI

PRVOVRSTNI BREZ KONKURENCE TOVARNA ZA GUMBE SLOVENSKA BISTRICA

Zvezna tiskarna in knjigarna

v LJUBLJANI - Wolfova ulica št. 1.

Poštni pedal 74. : : : : : Telefon 359.

Izvršuje vsa tiskarska dela po konkurenčnih cenah ter se za cenjena naročila najtopleje priporočamo.

Zahtevajte proračun!

Točna postrežba!

PRVA JUGOSLOVANSKA BARVARIJA, KRZNARSTVO IN STROJARNICA.

Sprejemam ličje in druge kože v barvo; stroj in popolno izdelavo moderniziranje kožuvin izvršujem točno in po najnižjih cenah. Kupujem vsakovrstne divje kože po najnižjih dnevnih cenah.

P. SEMKO, krznar, Glince 230.

Modna trgovina

A. ŠINKOVIC NASL. K. SOSS

Ljubljana, Mestni trg 19, priporoča:

Perilo za dame, gospode, otroke. — Pletenine, rokavice, nogavice. Bluze, spodnja krila predpasniki.

Svila — Modni nakit — Galanterija

== Znatno znižane cene! ==

ODLIKOVANA TVORNICA

„MARASKINA“

I FINIH LIKERA

G. S. MATAVULJ

KR. DVORSKI LIFERANT

ŠIBENIK, DALMACIJA.

Brzjavi: DISTELERIJA.

SEDLA, KONJSKE OPREME

ter vsakršno sedlarsko in jermenarsko blago dobavlja

GABRIJEL MIKULANDA

tovarn. izdelovanje sedl in konjske opreme

Telefon 3444 **Praga III.** Telefon 3444

Le nekaj dni!

Cirkus Renlow

Jahalnica, Bleiweisova cesta

VELIKA OTVORITVENA GALA-PREDSTAVA:

Popoldne
ob 4. uri.

Velikonočna nedelja:
16. aprila

Zvečer
ob 9. uri.

Predprodaja vstopnic v trafikli Dolenac, Prešernova ulica, in uro prej. pred začetkom predstave v cirkusu.

Cene so razvidne na lepših.

Ob nedeljah in praznikih po dve predstavi: popoldne ob 4. in zvečer ob 8. uri.

Prodaj ali zamenjam

mojo enonadstropno stanovanjsko hišo v Mariboru blizu kolodvora, v kateri se nahaja slaščičarna in konfekcijska trgovina, obenem z velikim vrtom, za slično trgovino, kavarno ali boljšo gostilno. — Naslov **Franc Ks. Marinič** v Mariboru, Kacijanerjeva ulica št. 17.

Nepremčljiva pokrivala za vagone

(cerade)

najboljše kakovosti in v vsaki velikosti razpošilja **takoj**

Poduzeće za tekstilnu industriju

Makso Šalgo, Osijek I., Korso.

Laneno blago, vreče, motvoz na veliko. Telefon 595. Brzjavi: Makso Šalgo, Osijek.

Centralgaraža

Ivan Völker, Maribor, Kersnikova ulica št. 1 se priporoča za garažiranje luksuz in težkih avtomobilov.

Telef. 109.

Telef. 109.

Frković i drug

veletrgovina čevljev

Zagreb

izdeluje in razpošilja vse vrste čevljev glasom cenika, ki se ga na željo dopošlje.

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes je

„MORANA“

„MORANA“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. ☼ Naroča se pri

Mar. Skrinjar, Trst, Via P. Castaldi 4/I.

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat.

Išče se

ZASTOPNIK za JUGOSLAVIJO.

Ponudbe direktno na zgornji naslov.

Prva odlikovana Dalmatinska Parna Destilarija
V. MORPURGO, SPLIT

Nagradjena na svim izložbah največim odlikovanjima.

Rakije svake vrsti — Svetški „Maraschino“ — Ekstrakt od Maraske — Ekstrakt od Charry-Brandy — Cognac 1^a Medial, prvorazredni produkt — Cognac Dalmatia vieaux, obljubljena marka — Cremes doubles, liker izvanreene finoce — Svakovrsni najfiniji liker — Esencije od punca — Sirupi od voća — Limunade.

Cenik na zahtev!

Cenik na zahtev!

M. KUŠTRIN, LJUBLJANA.

Tehniška in elektrotehniško podjetje. Trgovina s tehničnimi in elektrotehničnimi predmeti na drobno in debelo. Velika zaloga vseh vrst gumija, kolesne in avtomobilске pneumatike. Glavno zastopstvo polnogumijastih obrocev iz tovarne „Walter Martiny“. Na razpolago je hidraulična stiskalnica za montiranje polnogumijastih obrocev.

Centrala: Ljubljana, Rimska cesta št. 2. Telefon št. 588. Brzjavi: Kuštrin, Ljubljana.

Podružnice: Ljubljana, Dunajska cesta št. 20. Telefon št. 470.

Maribor, Jurčičeva ul. št. 9. Telefon št. 133.

Beograd, Knez Mihajlova ulica broj 3.

!! Underwood !!

pisalni stroji so najboljši

Zahtevajte ponudbe!

THE REX Co.

LJUBLJANA

Tel. 268 - Gradišče št. 10 - Tel. 268

!! Opalograph !!

razmnoževalni aparati so svetovno-

znani

Jadranska banka
Beograd.

Delniška glavica: Din 30,000.000. Rezerva: Din 15,000.000.

Podružnice:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Sibenik, Zagreb.

Naslov za brzjave: JADRANSKA.

Naslov za brzjave: JADRANSKA.

AFILIIRANI ZAVOD:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 CORTLAND STREET,

NEW-YORK CITY.

STROJNE TOVARNE D. D.

preje

Breitfeld, Danek in drug

PRAHA-KARLIN

Podružnice: Blansko, (Mor.) Slany in Usti na Labi.

Dobavlja: popolno opremo za sladkorne tovarne, žgalsnice špirta, rafinerije, strojne opreme za jame, plavže kakor tudi ostale stroje za pogon, pihalnike, hidraulične opreme, kakor tudi hidraulične stroje za netenje, parne turbine, parne kotle in pokrovke za paro, vsako drugo litino, kopalne banje, vliče, emajlovanje, železne, konstrukcije, mostove, lokomotive, lokomobile in dvigala.

Motorji Diesellovega sistema.

Kapital: 20,000.000 kron.

Slovenska eskomptna banka

Rezerve okrog 6,000.000 kron.

Interesna skupnost s Hrvatsko eskomptno banko in Srpsko banko v Zagrebu.

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Denarne vloge. Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut. Eskompt menic, terjatev, faktur. Akreditivi. Borza.

Glavni in odgovorni urednik Zorko Fakin.

Izdala konsorcijska tiskarna „Jugoslavija“.

Tiska „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.